

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

Број: _____

Датум: _____

Београд, Господара Вучића бр. 50

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности број 759/4 од 10.12.2024. године именована је Комисија за оцену докторске дисертације кандидаткиње Марине Х. Дабетић под насловом „Могућности имплементације интегрисаног модела смањења ризика изазваних ХБРН инцидентима у систем смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама Републике Србије“, у следећем саставу:

1. др Јасмина Гачић, редовни професор, Универзитет у Београду – Факултет безбедности, председник,
2. др Ана Ковачевић, ванредни професор, Универзитет у Београду – Факултет безбедности, члан,
3. др Србољуб Станковић, Универзитет у Београду – Институт за нуклеарне науке „Винча” - Институт од националног значаја за Републику Србију

Комисија је темељно прегледала и проучила наведену докторску дисертацију и на основу изнетог мишљења свих чланова Комисије Наставно-научном већу Факултета безбедности доставља:

РЕФЕРАТ
О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату

Марина Дабетић (рођена Филиповић) је рођена 18. априла 1989. године у Пријепољу. Основне академске студије на Факултету безбедности завршила је у року као најбољи студент генерације и стекла звање дипломирани менаџер безбедности. Поводом Дана Универзитета у Београду, 13. септембра 2013. године, добила је Повељу Универзитета за изузетан успех током студирања. Мастер студије је завршила 2014. године са темом мастер рада „Примена концепта одрживог развоја у заштити животне средине локалне заједнице“. Докторске студије на Факултету безбедности уписала је 2015. године. Током 2019. године Марина је упућена на научно усавршавање при Институту за међународне студије у

Монтереју у Калифорнији (*Middlebury Institute for International Studies at Monterey, California, James Martin Center for Nonproliferation Studies*) које је успешно завршила одбранивши самостални истраживачки рад пред институтском комисијом. Од октобра 2015. године била је ангажована као демонстратор на Катедри студија цивилне заштите и заштите животне средине на Факултету безбедности Универзитета у Београду. На истом Факултету, од јула 2016. године до јануара 2019. године, била је запослена, као сарадник у настави за ужу научну област студија цивилне заштите и заштите животне средине (на предметима Основи екологије, Социјална екологија, Заштита животне средине, Просторно планирање и заштита, Еколошка безбедност, Мониторинг у заштити, Еколошки тероризам) и ангажована на пројекту Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Током рада на Факултету Марина је учествовала у реализацији припремне наставе (наставни предмет Екологија) за полагање пријемног испита на Факултету безбедности. Од 2019. године запослена у Институту за нуклеарне науке „Винча“, где је изабрана у звање истраживача сарадника.

Марина је добитник стипендије Марија Склодовска Кири од стране Међународне агенције за атомску енергију за мастер студије из области нуклеарне безбедности. Мастер студије је успешно завршила 2023. године на Универзитету у Софији одбранивши тезу под називом: „Развој режима нуклеарне безбедности за радиоактивне изворе који се користе у медицинске сврхе у Републици Србији“. Добитник је стипендије за боравак и научно усавршавање из области непролиферације оружја за масовно уништење у Институту за међународне студије у Калифорнији САД. Током све четири године основних студија била је стипендирана од стране Министарства просвете Републике Србије. Добитник је стипендије српске дијаспоре из Америке, Задужбине Студеница, основане у Сан Франциску са циљем помоћи и подршке образовању младих талената у Србији. Поменута стипендија је додељена за основне, мастер и докторске студије.

1.1. Објављени радови кандидата

Током трајања докторских студија на Факултету безбедности и ангажману на Факултету безбедности, као и у Институту за нуклеарне науке „Винча“ – Институту од националног значаја за Републику Србију, Универзитета у Београду, кандидаткиња Марина Дабетић објавила је више радова из уже тематике области истраживања – студија безбедности у међународним и домаћим часописима и зборницима радова. Према достављеном попису радова у својој библиографији кандидаткиња је објавила укупно 52 научне публикације (седам у категорији М14, три у категорији М23, два у категорији М24, четири у категорији М34, једанаест у категорији М33, један у категорији М42, четрнаест у категорији М51, три у категорији М52, два у категорији М53, два у категорији М54, три у категорији М63, један зборник прописа, као и неколико приказа научних публикација..

1. [M14] Рад у тематском зборнику међународног значаја

- a. **Dabetić, M.** (2023). *Human Factor in Nuclear Security (Case Study: Y-12, United States)*. 11th International Scientific Conference for Undergraduates and Doctoral Students on the Infrastructure: Business and Communications, Sofia, April 25.
- b. **Filipović, M.**, Jovanović Popović, D., Nešić, S. (2017). *The role of nuclear energy for sustainable development goals*. Conference paper - Security Concepts and Policies - New generation of risks and threats, Ohrid, Republic of Macedonia, 4 - 5 June.
- c. **Filipović, M.**, Cvetković, V., & Nešić, S. (2017). *Environmental aspects of using nuclear energy*. International Scientific and Professional Conference 40 years of higher education in the field of security - Theory and Practice, Republic of Macedonia, Skopje.
- d. Cvetković, V., & **Filipović, M.** (2017). *Informing of citizens about emergency situations: influence factors and modalities*. The 10th International Conference - Crisis management days: Security environment and challenges of crisis management, Velika Gorica, Croatia, 24, 25 and 26 May.
- e. Cvetković, V., & **Filipović, M.** (2017). *Information systems and disaster risk management*. International scientific and professional conference - 40 years of higher education in the field of security - Theory and Practice, Republic of Macedonia, Skopje, 05 December.
- f. Todorović, B., Trifunović, D., Jonev, K., **Filipović, M.** (2017). *Contribution to Enhancement of Critical Infrastructure Resilience in Serbia*. Resilience and Risk, Chapter: Applications, Publisher: Springer International Publishing AG, pp. 531-551.
- g. Cvetković, V., & **Filipović, M.** (2017). *Risk management of natural disasters: Concepts and Methods*. International Scientific Conference „New directions and challenges in transforming societies through a multidisciplinary approach“ 6th June, 2017, MIT University, City Gallery, Skopje, Republic of Macedonia. pp. 540-548.

2. [M23] Рад у међународном часопису

- a. Nesic, S., Mitrovic, V., & **Filipovic, M.** (2017). Serbia evaluates its CO2 storage potential. *Oil & Gas Journal*, 115(12), 50-52.
- b. Cvetković, V., Eric, N., **Filipovic, M.** Popović Mančić, M., Kešetović, Ž. Radojević, N. (2018). Public Risk Perspectives Regarding the Threat of Terrorism in Belgrade: Implications for Risk Management Decision-Making for Individuals, Communities and Public Authorities. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*. 69(4) 279-298.
- c. Cvetković, V., Ronan, K., Shaw, R., **Filipovic, M.**, Mano, R., Gačić, J., Jakovljević, V. (2018). Household earthquake preparedness – a study from selected municipalities: *Acta Geographica Slovenica*, 59(1).

3. [M24] Рад у националном часопису међународног значаја
 - a. Ćurčić, M., Dragišić, Z. & **Dabetić, M.** (2024). Matrix Adaptation for Modern Challenges: Nuechterlien's Role in National Interest Research. *National security and the future*. 25 (1). 93-106.
 - b. Veljković S., Ćurčić M. & **Dabetić, M.** (2024). Pravo na privatnost i posebne mere tajnog prikupljanja podataka u Republici Srbiji. *Oditor*. 3. U štampi.
4. [M34] Саопштење са међународног скупа штампано у изводу
 - a. **Dabetić, M.** & Miladinović Bogavac, Ž. (2022). Application of theory of planned behavior in the test of citizens' preparedness for natural disasters caused by earthquakes. *International Scientific Conference Sustainable Development and Green Economy*. Belgrade, Serbia. April 19-21 4.
 - b. Veljković S., Ćurčić M. & **Dabetić M.** Ecological Security as a Cornerstone of Serbia's National Interest. *DISC2024 4th International Student Conference* 05th – 06th December 2024
 - c. **Dabetić M.**, Ćurčić M. & Veljković S. Sustainable Development Through Nuclear Energy: Serbia's Path Beyond the Moratorium. *DISC2024 4th International Student Conference* 05th – 06th December 2024.
 - d. **Dabetić, M.**, Savić, B., Brdarić, T. (2021). Sustainability, Nuclear Industry and Climate change. *The 1st DIFENEW International Student Conference*. December 16. Novi Sad
5. [M33] Саопштење са међународног скупа штампано у целини
 - a. Ivković, R., **Dabetić, M.** & Marković, A., & Stanković, M. (2024). *Application of the EU Artificial Intelligence Act Adopted in August 2024 to Software Products Legal Implications and Update Obligations*, CESGED. Fourth International Scientific Conference, Septembar 2024, Novi Sad, pp. 225-238.
 - b. Ćurčić, M., Ljušić, M., & **Dabetić, M.** (2024). The Economics Factors of The Serbian Military Neutrality. *International Multidisciplinary Conference "Challenges of Contemporary Higher Education"* - CCHE 20224, February (pp. 628-634), Kopaonik, Serbia.
 - c. **Dabetić, M.** (2022). *Prevention and response in the case of CBRN incidents*. International Scientific Conference Sustainable Development and Green Economy. Belgrade, Serbia. April 19-21.
 - d. Vasilkov Z., Miladinovic Bogavac Ž., **Dabetić M.** (2023). *Rule of Law or Rule of Policy: View from the EU and from the Republic of Serbia*. International Scientific Conference Tikvesh days of law - 2023 Rule of Law or Rule of Politics: Current Issues in Legislation and Judicial Practice, Negotino, October 27-29.
 - e. Savić, B., Vasić Anićijević, D., Aćimović, D., **Dabetić, M.**, Ječmenica Dučić, M. Maksin, D., Brdarić, T. (2021). *Electrochemical Degradation of Phenols on PbO2/Graphene Nanoribbons Electrodes – a Combined Experimental and DFT*

Approach. 21st European Meeting on Environmental Chemistry. Novi Sad, November, December 3.

- f. Nikolic, D., Stankovic, S., Kovacevic, A., & **Dabetic, M.** (2020). *CBRN crime scene management and investigation*. VI International Scientific Conference Safety and Crisis management – Theory and Practice Safety for the Future. Belgrade, Serbia 248-25.
- g. Kuvekalović, J., Stojanovic, G., & **Filipović, M.** (2016). *Security implications of the migrant crisis in Europe in 2015-16*. The Third International Academic Human Security Conference. Belgrade, Serbia, 4-5 November.
- h. Cvetković, V., **Filipović, M.**, Dragičević, S., & Novković, I. (2018). *The role of social networks in disaster risk reduction*. The Eight International Scientific Conference “Archibald Reiss Days”. Academy of Criminalistic and Police Studies, Belgrade, October 2–3, 2018
- i. Cvetković, V., & **Filipović, M.** (2017). *Emergency situations caused by use of the radiological weapons for terrorist purposes*. First International Conference Environmental Safety and Health at Work, Proceedings, Zrenjanin, 16. November 2017.
- j. **Filipović, M.**, Cvetković, V., & Jakovljević, V. (2017). *The impact of climate change on protection and conservation of biodiversity as a precondition of environmental security in Serbia*. First International Conference Environmental Safety and Health at Work, Proceedings, Zrenjanin, 16. November 2017.
- k. **Filipovic, M.**, (2016). *The Dunabe Regional Security Strategy*. International Scientific Conference - Danube Strategy of the European Union in the 21st Century. Institute of International Politics and Economics. Serbia, Belgrade, pp 213-225, February 2016.

6. [M42] **Монографија националног значаја**

- a. Цветковић, В., **Филиповић, М.** (2017). Припремљеност за природне катастрофе – препоруке за унапређење припремљености. Задужбина Андрејевић, Београд. ISBN 978-86-525-0308-7.

7. [M51] **Рад у врхунском часопису националног значаја**

- a. **Дабетић, М.**, & Јањић, В. (2023). Нуклеарна безбедност и нуклеарна сигурност: Појмовно одређење, правни аспекти и холистички приступ концептима. *Војно дело*, 75(4), 34-45.
- b. **Дабетић, М.**, & Николић, Д. (2021). Енергетска политика у међународним односима, са посебним освртом на питања енергетске безбедности Европске уније. *Безбедност*. 64(1), 124-156.
- c. **Филиповић, М.** (2018). Испитивање ставова грађана Пријепоља о појединим аспектима припремљености за ванредне ситуације изазване пожарима. *Војно дело*, 70(2), 240-252.
- d. **Филиповић, М.** (2017). Припремљеност за природне катастрофе изазване земљотресом: преглед литературе. *Безбедност*, 59(2), 114-129.

- e. Cvetković, V., **Filipović, M.**, & Jakovljević, V. (2017). A survey of subjective opinions of population about seismic resistance of residential buildings. *J. Geogr. Inst. Cvijic*, 67(3), 265-278.
 - f. Cvetkovic, V., Roder, G, K., Ocal, A., **Filipovic, M.**, Janković, B., Noji, E. (2018). Knowledge of children and youth about forest fires: discrepancies between basic perception and reality. *Vojno дело*. 80(1) 171-185.
 - g. Цветковић, В., **Филиповић, М.**, Поповић, Д., & Остојић, Г. (2017). Чиниоци утицаја на знање о природним катастрофама. *Ecologica*, 24(85), 115-121
Цветковић, В., & **Филиповић, М.** (2018). Испитивање перцепције ризика о пожарима у стамбеним објектима: демографски и социо-економски фактори утицаја. *Војно дело*. 70(5), 82-98.
 - h. Цветковић, В., Јаковљевић, В., Гачић, Ј., & **Филиповић, М.** (2017). Обука грађана за реаговање у ванредним ситуацијама. *Ecologica*, 24(88), 856-862.
 - i. Цветковић, В., & **Филиповић, М.** (2017). Последице природних катастрофа: фактори утицаја на перцепцију грађана Србије. *Ecologica*, 24(87), 572-578.
 - j. Остојић, Г., **Филиповић, М.**, Митровић, Д. (2017). Контрола ресурса пијаће воде као извор регионалних сукоба. *Војно дело*, 69(5), 29-56.
 - k. Cvetković, V., Filipović, M., & Jakovljević, V. (2017). A survey of subjective opinions of population about seismic resistance of residential buildings. *J. Geogr. Inst. Cvijic*, 67(3), 265-278.
 - l. Цветковић, В., & **Филиповић, М.** (2018). Концепт отпорности на катастрофе. *Ecologica*, 25(89), 202–207.
 - m. Цветковић, В., **Филиповић, М.**, & Гачић, Ј. (2018). Теоријски оквир истраживања у области катастрофа. *Ecologica*, 25(91), 545–550.
 - n. Cvetković, V., & **Filipović, M.** (2018). Ispitivanje stavova učenika o uvodjenju nastavnog predmeta bezbednosna kultura u srednjim školama. *Kultura polisa*, 15(35), 277-286.
8. [M52] **Рад у истакнутом часопису националног значаја**
 - a. **Филиповић М.** & Цветковић, В. (2019). Пројекат „Природне Албаније“ као претња територијалном интегритету Републике Србије. *Војно дело*. 71(4), 114-125.
 - b. **Филиповић, М.** (2019). Концептуализација одрживог развоја и еколошко образовање. *Војно дело*. 72(2), 55-68.
 - c. Цветковић, В., & **Филиповић, М.** (2019). Перцепција ризика од земљотреса у Републици Србији – теоријско емпиријска студија. *Војно дело*. 72(2). 142-159.
 9. [M53] **Рад у националном часопису**
 - a. **Филиповић, М.**, & Кешетовић, Ж. (2017). Перцепција ризика у нуклеарној енергетици: преглед литературе. *Српска наука данас*, 2(1), 67-77.
 - b. Цветковић, В., & **Филиповић, М.** (2017). Испитивање знања ученика о правилном поступању за време природних катастрофа. *Безбједност, полиција, грађани*, 2(17), 105-119.

10. [M54] **Домаћи научни часописи који се први пут категоризује**

- a. **Dabetiћ, M.**, Miladinović Bogavac, Ž. (2021). Sustainable Development Goal 13 In International Law. *MB University International Review – MBUIR Journal of Theory and Practice* 2 (1), 82-89.
- b. **Dabetiћ, M.**, Miladinović Bogavac Ž., & Ćurčić, M. (2025). The Role of INTERPOL in Combating CBRN Terrorism. *MB University International Review Journal of Theory and Practice*. *In press*.

11. [M63] **Саопштење са скупа националног значаја штампано у целини**

- a. **Дабетић, М.** (2021). Перцепција ризика и претходно искуство као предиктори отпорности локалних заједница на катастрофе изазване земљотресима. 9. Саветовање – управљање ризицима. Висока школа струковних студија. Пожаревац, Србија. 25. мај.
- b. **Филиповић, М.** (2018). *Управљање ризицима у ванредним ситуацијама изазваним земљотресима*. 6. Саветовање – управљање ризицима. Висока школа струковних студија. Пожаревац, Србија. 25. мај.
- c. **Филиповић, М.** (2015). Избегличка криза као претња националној безбедности Републике Србије. *Зборник радова школе националне одбране*, 287-294. ISBN - 978-86-335-0485-0

12. **Објављени прикази**

- a. **Филиповић, М.** (2018). Приказ књиге „Климатске промене и политика“, аутора Ентони Гиденса. *Војно дело* 70(7), 568–574.
- b. **Филиповић М.** (2019). Приказ књиге Мишела Фукоа „*Надзирати и кажњавати*“. *Војно дело*. 71(1), 344–351.

13. **Збирка прописа**

- a. Цветковић, В., **Филиповић, М.**, & Гачић, Ј (2018). Збирка прописа из области управљања ризицима од катастрофа. Научно-стручно друштво за управљање ризицима у области ванредних ситуација. 1-1050. ISBN 978-86-81424-00-1 УДК. 351.862(497.11) (035) COBISS.SR-ID 271913740

2. Основни подаци о докторској дисертацији

Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности број 223/9 од 28.04.2021. године именована је Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидаткиње Марине Дабетић под називом „Могућности имплементације интегрисаног модела смањења ризика изазваних ХБРН инцидентима у систем смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама Републике Србије“, у следећем саставу:

1. др Јасмина Гачић, редовни професор, Факултет безбедности Универзитета у Београду,
2. др Зоран Кековић, редовни професор, Факултет безбедности Универзитета у Београду,

3. др Србољуб Станковић, виши научни сарадник, Институт за нуклеарне науке „Винча“ – Институт од националног значаја за Републику Србију Универзитета у Београду.

Комисија је по проучавању и прегледу пријаве кандидаткиње и пројекта докторске дисертације једногласно усвојила извештај о оцени научне заснованости. Комисија је 14.05.2021. године предложила Наставно-научном већу Факултета безбедности да прихвати тему и одобри израду докторске тезе кандидаткиње Марине Дабетић под називом „Могућности имплементације интегрисаног модела смањења ризика изазваних ХБРН инцидентима у систем смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама Републике Србије“. Комисија је предложила проф. др Владимира Јаковљевића као ментора за израду докторске дисертације, док је за коментора именована др Драгана Николић. На седници Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду одржаној 13.07.2021. године дата је сагласност на одлуку Наставно-научног већа Факултета безбедности.

Тема докторске дисертације кандидаткиње Марине Дабетић припада научној области наука безбедности. Дисертација је написана на 306 страница, од којих 237 страница основног текста, док остатак чине насловне странице, списак библиографских јединица, прилози, биографија кандидата и потребни обрасци. У погледу форме и садржаја, дисертација је написана и форматирана у складу са стандардима успостављеним *Правилником о докторским студијама на Универзитету у Београду, као и Упутством о облику и садржају докторске дисертације која се брани на Универзитету у Београду*

Дисертација је подељена на тринаест поглавља: 1. Уводна разматрања; 2. Теоријски оквир истраживања; 3. Интегрисано управљање ХБРН ризицима; 4. Предмет и циљеви истраживања 5. Превентивне мере заштите; 6. Последице ескалације ХБРН ризика; 7. Правни оквир смањења ХБРН ризика; 8. Методолошки оквир истраживања; 9. Резултати истраживања; 10. Дискусија; 11. Креирање интегрисаног модела смањења ХБРН ризика у Републици Србији; 12. Научни допринос истраживања; 13. Закључак.

Након текста дисертације по поглављима приложен је списак коришћене литературе који садржи 541 библиографску јединицу, доминантно научних чланака, монографија и званичних докумената, као и интернет извора. На самом крају докторске дисертације налазе се прилози (Прилог 1. Молба за добијање сагласности за учешће Војске Србије; Прилог 2. Молба за добијање сагласности за учешће Министарство унутрашњих послова – Сектор за ванредне ситуације; Прилог 3. Молба за добијање сагласности за учешће Министарство унутрашњих послова - Управа граничне полиције; Прилог 4. Молба за добијање сагласности за учешће Управе царина Републике Србије; Прилог 5. Анкетни упитник за припаднике Министарства унутрашњих послова; Прилог 6. Анкетни упитник за припаднике Војске Србије; Прилог 7. Анкетни упитник за припаднике Управе царина) и

биографија кандидата Марине Дабетих, затим изјава о ауторству, изјава о истоветности штампане и електронске верзије доктората, као и изјава о коришћењу.

3. Предмет и циљ дисертације

За прецизну концептуализацију предмета и циљева истраживања дисертације, кандидаткиња је извршила систематичан преглед и анализу постојећих радова из области управљања ризицима од катастрофа. Као први корак, извршен је преглед савремених модела интегрисаног смањења ХБРН ризика, укључујући њихове кључне карактеристике и елементе, што је омогућило дефинисање оквира у којем ће се развијати нови концепти и решења у контексту Србије. Анализа је обухватила и преглед теоријских концепата који су релевантни за планирано истраживање, што је поставило основне претпоставке и смернице за креирање истраживачког дизајна. Такође, извршен је преглед иновативних европских приступа у развоју система цивилне заштите и отпорности на ХБРН ризике. Предмет истраживања дисертације кандидаткиње обухвата испитивање могућности постојећег система за смањење ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама у Републици Србији за имплементацију и функционисање савременог концепта интегрисаног смањења ХБРН ризика, као и остваривање увида у расположиве техничке и људске ресурсе, односно припремљеност професионалаца задужених за одговор. Кандидаткиња истиче да конципирање интегрисаног модела за смањење ХБРН ризика и његова имплементација у систем смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама РС претпоставља проналажење одговора на већи број истраживачких питања: Да ли интегрисано управљање ризицима омогућава оптимални степен припремљености професионалаца за ефикасније пружање одговора на директне/индиректне последице од ХБРН ризика, као и који су идеални модели интегрисаног управљања ХБРН ризицима којима треба тежити? Који је ниво могућности система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама РС за имплементацију и примену савременог концепта интегрисаног управљања ХБРН ризицима у односу на степен и обим: тренутне припремљености професионалаца за смањење ХБРН ризика; степена координације и усклађености деловања надлежних служби; мера за ублажавање директних/индиректних последица ХБРН ризика; спремности да се реагује на директне/индиректне последице у случају ескалације ХБРН ризика; постојеће опреме за реаговање и смањење последица од ХБРН ризика; могућности опоравка од директних/индиректних последица ХБРН ризика. Да ли је имплементација интегрисаног система за смањење ХБРН ризика у систем смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама РС условљена претходним усвајањем нових законских и подзаконских аката, стратешких докумената, прихватањем међународних конвенција, чланством у међународним организацијама? Које су сличности и разлике теоријских и практичних решења интегрисаног система за смањење ХБРН ризика у свету и у РС? Резултати истраживања дају предлоге за унапређење системског приступа

управљања ХБРН ризицима у РС кроз имплементацију интегрисаних свеобухватних мера за смањење ХБРН ризика.

4. Хипотетички оквир истраживања

Полазећи од теорије угрожености која представља значајан теоријски оквир за разумевање могућности система за смањење ХБРН ризика и способности професионалаца и појединаца да ублаже опасности, адекватно и брзо реагују на ефекте поменутих ризика када се појаве, и спроведу активности опоравка на начин који минимизира друштвене поремећаје и ублажава ефекте потенцијалних контаминација и/или разарања у животној средини, кандидаткиња дефинише општу хипотеза се односи на *проверавање тврдње да интегрисано управљање ХБРН ризицима омогућава оптимални степен припремљености професионалаца и отпорности заједнице за ефикасније пружање одговора на директне/индиректне последице од тих ризика.*

Полазећи од опште постављене хипотезе, прва посебна хипотеза подразумева *проверавање тврдње да је имплементација интегрисаног система за смањење ХБРН ризика у систем смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама РС могућа.*

Друга посебна хипотеза односи се на *проверавање тврдње да је имплементација интегрисаног система за смањење ХБРН ризика у систем смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама РС под утицајем варијабли, као што су институционални капацитети, опрема, средства, просторни капацитети, модели комуникације, обука, знање и мотивисаност.*

Трећа посебна хипотеза односи се на *проверавање тврдње да је имплементација интегрисаног система за смањење ХБРН ризика у систем смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама РС под утицајем преузимања и имплементације међународних обавеза (ратификација међународних конвенција, чланства у међународним организацијама).*

Кандидат истиче да хипотезе дефинисане на овај начин представљају основу за детаљну анализу кроз мултиметодско истраживање, укључујући емпиријске технике као што су анкете и интервју, са циљем да се одговори на важна питања и да допринос научним сазнањима у области управљања ХБРН ризицима.

5. Садржај и резултати истраживања

Садржај рада дисертације Марине Дабетић је структуриран у више поглавља која се надовезују логичким следом, почевши од теоријских разматрања, појмовног и нормативног оквира, преко методолошког оквира и резултата истраживања, до практичних препорука и

закључака. Посебан значај придаје се емпиријским резултатима добијеним путем анкета и полуструктурисаног интервјуа, као и њиховој интеграцији у коначне предлоге.

Прво поглавље дисертације посвећено је уводним разматрањима, где кандидаткиња уводи читаоца у проблематику рада. У овом делу рада, кандидат образлаже значај и актуелност теме која се бави управљањем ХБРН ризицима, указујући на све сложености и изазове које носе савремене претње у овој области. Кандидаткиња се фокусира на значај истраживања управљања ХБРН ризицима у контексту Републике Србије, чији географски положај, безвизни режим и аспирације за интеграцију у ЕУ наглашавају значај сарадње у области управљања ХБРН ризицима као важног аспекта регионалне стабилности и безбедности.

Друго поглавље дисертације пружа свеобухватан теоријски оквир истраживања у којем се операционализују кључни концепти и појмови неопходни за разумевање области управљања ХБРН ризицима. Кандидаткиња користи теорије угрожености, отпорности и припремљености како би из угла таквих концептуалних сазнања испитала могућности имплементације интегрисаног система за смањење ХБРН ризика у постојећи систем смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама у Републици Србији. Поглавље садржи детаљну анализу ХБРН ризика и инцидената кроз историју, укључујући хемијске, биолошке, радиолошке и нуклеарне претње, као и све већу улогу нових технологија и могућности за ХБРН тероризам.

У трећем поглављу дисертације Марина Дабетић се фокусира на концепт интегрисаног управљања ХБРН ризицима, који обухвата свеобухватан приступ у спречавању, ублажавању, одговору и опоравку од ових ризика. Кроз анализу интегрисаног модела смањења ризика од катастрофа и неколико практичних модела подршке за ХБРН одговор, представљени су примери успешних решења примењених у Европској унији, НАТО-у и Уједињеном Краљевству. Посебна пажња посвећена је фазама управљања ризицима: припремљености, ублажавању, одговору и опоравку. Стога, треће поглавље доприноси разумевању како се систем може унапредити интегрисањем научних и практичних сазнања, са циљем побољшања капацитета свих фаза управљања ХБРН ризицима.

У оквиру четвртог поглавља Марина дефинише предмет и циљеве истраживања, са фокусом на испитивање могућности имплементације савременог концепта интегрисаног смањења ХБРН ризика у систем смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама у Републици Србији. Циљеви истраживања су мултидисциплинарни и обухватају анализу теоријских концепата и модела припремљености, отпорности и угрожености, као и практичну примену добијених резултата за развој оригиналног модела интегрисаног управљања ХБРН ризицима.

У петом поглављу истакнут је значај превентивних мера заштите од ХБРН ризика, где Марина описује структурне (физичка заштита, примена напредних технолошких решења за детекцију и надзор, као и инжењерске интервенције на критичној инфраструктури, итд.) и

неструктурне мере (подизање свести, едукацију, планирање и рано упозоравање, итд.) мере заштите од ХБРН ризика. Структурне мере доприносе физичкој заштити и спречавању инцидента, док неструктурне мере омогућавају подизање свести, едукацију и планирање реакције који су од суштинског значаја за успешно суочавање ризицима које карактеришу ХБРН агенсе. Кандидаткиња том приликом истиче да се наведене мере комплементарне и да представљају интегрални део процеса управљања ХБРН ризицима.

У шестом поглављу Марина посебно описује хемијске, биолошке, радиолошке и нуклеарне последице ескалације ХБРН ризика, истичући да свака од ових категорија носи специфичне здравствене, еколошке и друштвене изазове. Хемијски инциденти могу довести до акутних интоксикација и дуготрајних ефеката на животну средину, док биолошке претње, као што су епидемије и пандемије, изазивају значајне кризе у јавном здрављу. Радиолошки и нуклеарни инциденти проузрокују радијациона обољења, генетске мутације и масовну контаминацију, која захтевају дуготрајне напоре у санацији и рехабилитацији погођених подручја.

Под седмим поглављем Марина детаљно анализира међународни и национални правни оквир за смањење ХБРН ризика, укључујући изазове очувања међународно-правног поретка, правни систем Европске уније, као и домаће регулаторне механизме система смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама.

У осмом поглављу Марина детаљно представља методолошки оквир истраживања који подразумева хипотетички оквир, дефинисање варијабли, тип и метод истраживања, узорак, изворе података, као и технике прикупљања квантитативних и квалитативних података.

У оквиру деветог поглавља кандидаткиња описује резултате истраживања који обухватају и квалитативне и квантитативне податке, који су прикупљени путем анкетирања и полуструктурисаних интервјуа са стручњацима задуженим за управљање ХБРН ризицима у Републици Србији.

Завршни део дисертације обухвата поглавље десет посвећено дискусији налаза истраживања, у оквиру које су резултати истраживања анализирани у контексту претходних истраживања и почетно постављених хипотеза. Дискусија је омогућила дубље разумевања налаза и послужила као основа за формулисање препорука за унапређење система за смањење ризика од катастрофа и управљање ванредним ситуацијама у Републици Србији.

Поглавље једанаест посвећено је креирању интегрисаног модела за смањење ХБРН ризика у Републици Србији у оквиру којег кандидаткиња износи предлоге за унапређење интегрисаног модела за смањење ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама у случају ХБРН инцидента у Републици Србији.

Након тога наводе се научни допринос рада у оквиру поглавља дванаест, као и закључци који су резултат спроведеног истраживања у поглављу тринаест, док је на крају дата литература која представља основу и подршку за ову научну студију. Резултати истраживања показују да је могућа имплементација интегрисаног модела за смањење ХБРН ризика у систем смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама у Републици Србији, уз значајна унапређења ресурса, опреме и координације између различитих служби. Истраживање указује на потребу за унапређењем интероперабилности и развојем стандардизованих процедура, као и на значај сарадње са научним институтима и универзитетима ради подизања капацитета одговора на ХБРН инциденте и побољшања опреме за детекцију и деконтаминацију опасних материја. Научни допринос дисертације огледа се у допуни постојећег фонда знања новим увидима у савремене теоријске концепте интегрисаног управљања ХБРН ризицима, термилошком и концептуалном разграничењу основних појмова и феномена из ове области, као и настојању да се разјасне односи међу оним појмовима о којима на досадашњем нивоу истраживачких стремљења још увек постоје одређене недоречености. Практични допринос истраживања огледа су у пружању конкретних препорука за унапређење система за смањење ризика од катастрофа у Србији, укључујући интеграцију ХБРН ризика у постојеће оквире управљања ванредним ситуацијама, што ће повећати отпорност друштва на ХБРН инциденте

6. Закључак и предлог Комисије

На основу увида у садржај истраживања кандидаткиње Марина Дабетић под називом „Могућности имплементације интегрисаног модела смањења ризика изазваних ХБРН инцидентима у систем смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама Републике Србије“. Комисија закључује да је тема истраживања актуелна и значајна за научну област безбедности. Констатовано је да је кандидаткиња успешно реализовала истраживање у складу са одобреном темом. Предмет и циљеви истраживања су научно релевантни, јасно дефинисани и адекватно постављени. Истраживање је теоријски и методолошки добро утемељено, ослањајући се на теоријске концепте из области смањења ризика од катастрофа, као и на савремену и релевантну научну и стручну литературу која обрађује све аспекте анализиране проблематике.

Узимајући у обзир релевантност и значај истраживачког проблема, квалитет израђеног рада, постигнуте резултате и научни допринос, Комисија изражава позитивно мишљење о докторској дисертацији и Наставно-научном већу Факултета безбедности Универзитета у Београду:

ПРЕДЛАЖЕ

да прихвати позитивну оцену докторске дисертације кандидаткиње Марине Дабетић, под насловом „Могућности имплементације интегрисаног модела смањења ризика изазваних ХБРН инцидентима у систем смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама Републике Србије“ и одобри њену јавну одбрану.

У Београду,
14.01.2025.

Чланови комисије:

Проф. др Јасмина Гачић, председник
Факултет безбедности Универзитета у Београду

Проф. др Ана Ковачевић, члан
Факултет безбедности Универзитета у Београду

Др Србољуб Станковић, научни саветник, члан
Универзитет у Београду Институт за нуклеарне науке „Винча” Институт од националног
значаја за Републику Србију